זקן שאני דידע לאקנויי. שהוא חכם וידע שאינו שטר אלא אם כן מקנהו לו לגמרי וגמר דעתיה ומקני אבל אשה לא ידעה כולי האי ולא גמרה לאקנויי בדעתה אלא בשאלה בעלמא: **לאחר חיתום שטרות.** לאחר שנחתם השטר כתב הערב כתב ידו ואני ערב: **גובה.** המלוה ממנו: **מנכסים בני חורין.** אבל לא ממשעבדי כיון דליכא שטר בעדים לית ליה קלא והוה ליה כמלוה על פה. אלמא כל אדם נמי מקנה דהא האי שטרא כשחתם בו הערב לאחר זמן כבר היה מסור למלוה והילך נכסי הערב הזה משתעבדים בו והא בעינן ספר מקנה[מ] אי לאו דאקנייה ליהליה מלוה לערב וחתם והדר מסריה ליהליה: **כותבת את גיטה.** ומקניא ליה לבעל ויהיב לה ליהלה: **והאיש כותב את שובריו.** פרעון הכתובה שפרע ומקנהו לאשה והיא מחתמת עדים ומוסרתו לו לרמיה בידו: **עליו.** על העבד: **קנאתהו.** לעבד בשטר מתנה זה והגט שבידו דהוה ליה האי עבד כחלרה וגיטה וחליצה באו לה כאחד: **ואחר מהלכת לא קנה.** דכי אמור רבנן חלרו של אדם קונה לו לאו בחלר מהלכת אמור דשאני מקרקעי דיידי ממקרקעי דלא ניידי ורבא גופיה אמרה דלא קני בשנים אוחזין (ב"מ דף ט.): **בכפות.** דאינו רואי להלך: **חלרה הבאה לאחר מכאן.** כגון נתן לה גט בחלר בחירו והלך בעל חלר ומכר לה את החלר או נתן לה במתנה והא ודאי אינה מגורשת דמאן מגרש לה דכשנתן הבעל הגט בחלר לא שלה היתה דתקני לה חלרה כאילו נותנו בידה וכי אתא האי חלר לידה לאו מכח הבעל אתיא לה דייהוי נותן לה החלר והגט ביחד: **מה ידה דאיתא.** בגירושין על כרחה: **אף חלרה.** בעינן נמי דלהוי בין מדעתה בין בעל כרחה כגון חלר שהיתה שלה קודם שזרק הגט לתוכה: **בעל כרחה ליתא.** דאי אמרה אי אפשי לקבל מתנה ממנו לא קניא לה להא חלר ולא מיגרשה ביה דהא אמרה לא ניחא לי למיקני: **[והא שליחות].** אשה עושה שליח לקבלה מדעתה אבל בעל כרחה אינו נעשה שלוחה שתתגרש בקבלתו אבל הבעל עושה שליח להולכה ונותן לה על כרחה: **וקמשוי שליח לקבלה.** בפרקין לקמן (דף סב:) דנפקא לן מושלח ושלחה[ט] קרי ביה ושלחה בלא מפיק ה"א: **קטנה.** אביה מקבל גיטה כדנפקא לן בכתובות בפרק נערה (דף מז.) מוילאה והיתה[י]: לא

אלא מהכא ערב היוצא כו'. קשה לר"י דברים הנושא (כתובות דף קב. יא) פליג ר' יוחנן וריש לקיש בחייב אני לך מנה בשטר וקאמר התם כתנאי מהן דערב ופי' בקונטר' דפליגי אי חשיבא הודאה א"כ משמע דערב מחייב ליה משום הודאה שמודה דנעשה ערב בשעת מתן מעות מדמייתי לה עלה והכא משמע בההיא שטרא הוא משעבד נפשיה להתחייב מעתה[א] ולפי' ר"ת[יב] דהתם דלא מפרש משום הודאה ניחא וי"ל דבתרתי פליגי בן נגס ור' ישמעאל בין שכתב בשטר ואני מודה שאני ערב בין שכתב בו ואני נעשה ערב מעכשיו דריש דקתני ערב היולא אחר חיתום שטרות משמע דפליגי בהודאה מדלא נקט בהאי ליגא ערב שלא בשעת מתן מעות חייב[ב] ומדמהדר ליה בסיפא הרי שהיה חונק חבירו[ג] משמע דפליגי נמי בחנוק ומייתי הכא מחנוק דמשתעבד אע"פ שלא היה השטר שלו ולפי' הקונטרס דפליגי בהודאה אע"ג דתנן הוליא עליו כתב ידו גובה כו' התם בכתב ואתם תתמיו ופלוגתייהו שלא חתם[יג] וערב נמי איירי כשלא חתם אלא שכתב אני ערב [ומסר לו השטר בפני עדים]: **והילכתא** בכפות. כפות ויש בעינן כדמשמע לקמן בהזורק (דף עח.) דאמר (יא) כתב לה גט ונתנו ביד עבדה יש בעינן ומשמרתו הרי זה גט ניעור אינו גט דהויא חלר המשתמרת שלא לדעתה ופריך ביש אמאי הוי גט חלר מהלכת היא וכ"ת יש שאני והאמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והילכתא בכפות ופי' בקונטרס בההיא קאמר רבא דניעור אינו גט[ד] וכן פסקו הלכות גדולות דכפות ויש בעינן ולילא למימר דהכי פירושו והילכתא בכפות לא חשיב חלר מהלכת דלא דמי לעומד ויושב וכיון דכפות מועיל יש לחוד נמי מועיל ולעולם רבא לא איירי בכפות דא"כ אמאי קאמר רבא ניעור אינו גט דהוי חלר המשתמרת שלא מדעתה אפילו הוי משתמר לדעתה כגון שדיו כפותות בחבל ואוחזתו בידה לא הוי גט דחלר מהלכת היא דומיא דקלתה דאי לאו דקאמר התם בפ"ק דב"מ (דף ט:) דמיגה נייח ואיהי דקא מסגיא תותא לא הוי גט אע"ג דמשתמרת לדעתה אלא ודאי רבא בכפות איירי[ה] וכי לא ידע אכתי דאיירי בכפות הוה מצי למיפרך מאי איריא דניעור אינו גט משום דמשתמרת שלא לדעתה אפי' משתמרת לדעתה נמי דחלר מהלכת היא אלא דעדיפא מינה פריך: **אבל בחצר לגזור משום חצרה הבאה לאחר מכאן.** ואי"ת והא שמעינן שפיר מעבד דלא גזרינן משום חלרה הבאה לאחר מכאן וי"ל דבעבד ודאי לא גזרינן[ו] דאייתי בכפות ומילתא דלא שכיחא היא ולא גזרו בה רבנן: **אטו שליחות מידה איתרבאי בו'.** ואי"ת דבפ"ק דב"מ (דף י:) אמרי' דחלר משום ידה אתרבאי ולא גרע משליחות ובמליאה דזכות הוא קני אע"פ שאינו עומד בגד חבירו ולא הוי דומיא דיד דקני מכח שליחות דזכין לאדם שלא בפניו א"כ הכא דכתב לה שטר מתנה עליו אע"ג דלא הוא דומיא דידה דמתנה ליתא בעל כרחה תתגרש מכח שליחות וי"ל דדוקא לענין שלא בפניו אמרינן דלא גרע משליחות לקנות במידי דזכות הוא לו[ז] אבל בשאר דברים[ח] בעינן דומיא דידה דאל"כ חלר מהלכת אמאי לא קנה תקנה מטעם שליחות כמו שליח מהלך אע"ג דמטעם יד לא קני וא"ת רב שימי מאי קשיא ליה אטו לא ידע דשליחות מושלח ושלחה איתרבאי הא ברייתא היא בפ"ב דקידושין (דף מא.) ומילתא דפשיטא היא לכ"ע וי"ל דרב שימי סבר כיון דאשכחן בשליחות דמתגרשת בלא הגעת גט לידה אע"ג דליתא בעל כרחה לענין חלר נמי דאיתרבאי משום יד לא מיסתבר ליה למימר דקפיד קרא אהכי דליהוי דומיא דיד[ט] ואביי מהדר ליה דאין להביא ראיה משליחות לחלר כיון דשליחות איתרבאי מושלח וחלר איתרבאי משום יד:

ואיבעית אימא שליחות לקבלה נמי אשכחן בעל ברחה. משמע שרוצה לומר דאפי' איתרבאי שליחות מידה ניחא כיון דאשכחן שליחות בע"כ ע"י אב אע"ג דשאר שליח לא הוי אלא מדעתיה חשיב שפיר דומיא דידה ותימה דחלר מתנה נמי אע"ג דליתא בעל כרחה ניהוי דומיא דידה כיון דאשכחן חלר בעל כרחה כגון חלר שהיה לה קודם לכן דתנן בהזורק (לקמן עז.) דמגורשת ואומר רבינו יצחק דחלרה דמקודם לכן לא הוי בעל כרחה כמו שליחות דאב [י] דיכולה להפקירו ולא תתגרש עוד על ידו אבל שליחות דאב אי אפשר לה לעכב בשום ענין שלא יקבל גט בעל כרחה. ודוחק: **שכן אב מקבל גט לבתו קטנה בעל ברחה.** ואפי' בעל כרחו של אב מתגרשת כשנותן לו בעל כרחו כדמוכח בפ"ב דקדושין (דף מד.) דאמר קדושין דמדעת אביה ולא היא גירושין דבע"כ בין היא בין אביה פירוש כיון דבעל כרחו של אב מתגרשת יכולה היא לקבל כמוהו וכן פירש שם בקונטר' ועוד אמרינן התם נערה מהו שתעשה שליח לקבל גיטה מיד בעלה כיד אביה דמיא או כחלר אביה דמיא משמע דע"י חלר אביה מתגרשת שלא מדעתו כמו שהיא מקבלת שלא מדעתו אפילו אם כחלר אביה דמיא:

על

מוסף רש"י

ערב היוצא לאחר חיתום שטרות. תחת חתימת העדים כתוב פלוני ערב והוא מודה בדבר (כתובות קב.) **או:** שכתב בתוך השטר אחר חתימת העדים אני פלוני בן פלוני ערב (רשב"ם ב"ב קעה:). **גובה מנכסים בני חורין.** המלוה מן הערב, ולא מנכסים משועבדים, כיון דלאחר חיתום השטר הוא הויא לה כמלוה על פה (כתובות קב.) בערכות שבעל פה, דמלוה על פה היא כיון דלא חתימי עדים על הערכות, והוא הדין לערב בלא שטר אחר מתן מעות (רשב"ם שם). **אשה כותבת את גיטה.** ומקנתו לבעל ואחר ומוסרו לה לגירושין (לקמן כב:). **והאיש כותב את שובריו.** שובר פרעון כתובה שהאשה היה לה לכותבו ולמוסרו לו להיות לו לרמיה (שם). **וחצר מהלכת לא קנה.** אינה קונה לבעליה כלום דלאו חלר היא במהלכת (ב"ק יב.) חלר מהלכת לא שמעינן דתקני, דכי אתרבאי מאם המלא תמלא בידו גנו חלרו וקרפיפו אתרבאי, דלא נייד והוי משתמר (ב"מ ט:). **כל שאילו מהלך לא קנה.** כלומר כיון שראוי לילך, לאו דומיא דחלר הוא ואין קונה בתורת חלר (שם). **והילכתא בכפות.** כגון שהעבד כפות שאינו ראוי לילך, דדמי לחלר (ב"ק יב.). **חצר מהיכא איתרבי מידה.** דכתיב ונתן בידה, והיא רשותה משמע דלכתיב (במדבר כא) ויקח את כל אלה מידו (ב"מ יז.).

פסקי רי"ד

ת"ש האשה כותבת את גיטה והאיש כותב את שובריו שאין קיום הגט אלא בחותמיו. פי' אלמא האשה כותבת גיטה בנייר שלה ונותנו לבעל והבעל מחתימתו ונותנו לה ומגרשה בו וש"מ שגם האשה יודעת להקנות. ומהכא מוכיח שצריך הסופר להקנות הנייר והדיו והקולמוס לבעל כדי שיהא הכל שלו: ועל היד של עבד ונותן לה את העבד ותיפוק דכתב שיכול להזדייף הוא בעדי מסירה ור' אלעזר היא אי בעית אימא אפילו תימא ר' מאיר ובכתובת קנקנו:

סב א מיי' פכ"ו מהל' מלוה הלכה ה סמג עשין לג טוש"ע ח"מ סי' קכט סעיף ד:

סג ב ג מיי' פ"ד מהל' גירושין הלכה ה סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קכד סעיף ז:

סד ד ה ו מיי' פ"ה מהלכות גירושין הל' ח [והלי"מ] סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלט סעיף [טז יז] יח:

סה ז מיי' פ"ד מהלכות זכיה הלכה ה סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רמה סעיף י:

סו ח מיי' פ"ב מהל' גירושין הלכה יח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעיף ד:

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:

דברים כד א

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ואב"א וכו' דיבולה לחפקידו. קשה לי הא מ"מ משכחת בחלר דקטנה שהוא בע"כ דא"י להפקיר:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה והילכתא וכו' דאמר רבא כתב וכו' דהויא ליה חלר:

מוסף תוספות

א. [ד]אי מטעם הודאה מיחייב א"כ ל"צ שיהא קנוי לערב. תוס' כתובות קב. ד"ה אליבא. ב. אלא הא קמ"ל דאפי' תמצי לומר דלא מיחייב משום דלא משעבד נפשי' הואיל ולא הוי בשעת מתן מעות מ"מ מחמת הודאה מיחייב. תוס' כתובות קב. ד"ה כתנאי. ג. ואת"ל דמודה ר' ישמעאל בחנוק דלא מיחייב א"כ היכי קא"ל למה לא יתחייב מטעם הודאה ומה השיבו הרי שהיה חונק, אין הנדון דומה לראיה. תוס' כתובות קב. ד"ה כתנאי. ד. אפי' בכפות קאמר, משום דהו"ל חצר שאינה משתמרת לדעתה, אלמא ישן וכפות בעיא אבל ישן בלא כפות א"נ כפות ונעור לא, דתרתי בעיא חצר שאינה מהלכת ומשתמרת לדעתה של אשה. רשב"ם. ה. והכא חד מינייהו נקט וה"ה לאידך. רשב"ם. ו. משום עבדו הבא לאחר מכאן. שיטות קדמונים. ז. דמלתא דמסתברא הוא דכיון דגמרינן ליה מיד דקני מסתבר שזוכה לו אפי' שלא בפניו אע"ג דיד א"א לו להיות אלא בפניו. תוס' הרא"ש. ח. לא יהבינן לי' דין שליחות, [אלא]. תוס' הרא"ש. ט. דגלויי מילתא בעלמא הוא ליתן לו דין שליחות בדבר זה. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

סז א מיי׳ פ״ח מהל׳ גירושין הל׳ ו סמג עשין ג טוש״ע אה״ע סי׳ קכד סעיף ב ג [וי״ד סי׳ רסז סעי׳ מנן]:
סח ב מיי׳ פ״ח מהל׳ גירושין הל׳ ח והל׳ ג סמג שם:
סט ג ד מיי׳ שם ופ״ח שם הלכה י סמג שם טוש״ע אה״ע סי׳ קמג סעיף כ:
ע ה מיי׳ פ״ח שם הלכה ו סמג שם טוש״ע אה״ע סימן קכד סעיף ד:
עא ו מיי׳ שם פ״ד הל׳ ג סמג שם טוש״ע שם סעיף ג:
עב ז מיי׳ שם פ״ח הל׳ ז סמג שם טוש״ע שם סעיף ה:
עג ח ט מיי׳ שם הל׳ ח טוש״ע אה״ע שם סעיף ד:

מוסף תוספות

א. אבל בתלוש לא דכיון דתלוש הוא לא הואי מחוסר קציצה דיכול ליתנו לה כמות שהיא, וכיון שכן כי גאיז מיניה מידי לא מיפסל אבל במחובר לקרקע מפני שאי אפשר ליתנה לה אלא בקציצה מקרי מחוסר קציצה ובעלי חיים נמי דדמו למחוסר קציצה. כ״ן. ב. אותו אם נחתך ממנו כלום. תוס׳ הכל״ש. ג. משמע דאי תבר לי׳ לעצין ויהיב לה החרס דפסול דחשבינן לי׳ מחוסר מעשה אע״פ שאינו מחובר. תוס׳ הכל״ש. ד. ואע״פ שאין הלכה כאביי מ״מ רבותא דהתירא קמ״ל. תוס׳ הכל״ש. ה. ואע״פ שהעצין בידה. תוס׳ הכל״ש. ו. או בהגבהתו. תוס׳ הכל״ש. ז. כגון בעלייה או שיש דבר מפסיק בין העצין לקרקע. תוס׳ הכל״ש. ח. כלל ופרט. תוס׳ הכל״ש. ט. והו״ל למימר ספר דוקא. ריטב״ש. י. והו״ל כלל ופרט וכלל ודרשינן כעין הפרט, מה הפרט מפורש דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל אף כל דבר שאין בו רוח חיים וכו׳. ריטב״ש. יא. דלא משמע מתוך הברייתא דדריש כלל ופרט וכלל. תוס׳ הכל״ש. יב. לדון כעין הפרט. תוס׳ הכל״ש. יג. אע״ג דאיצטריך לדרשה דלשמה. תוס׳ הכל״ש. יד. דאין סניגור נעשה קטיגור. תוס׳ עירובין טו: ד״ה בכתיבה. טז. שבכתיבה מתגרשת ולא בחליצה. תוס׳ סוכה כד: ד״ה בכתיבה. טז. וקצת תימה דלא נקט החם (קדושין ג.) לענין חליצה הך דרשה דוכתב דהויא כרבנן וד״ל דנקט וכו׳. תוס׳ סוכה שם. יז. [ראה שתי דוגמאות בתוס׳ עירובין שם.] יח. שהיתה בתו של שם. תוס׳ סוכה כד: ד״ה ע״מ. יט. שם. תוס׳ הכל״ש. כ. [וקשה] מכרו לאחר מאי איכא למימר וצ״ע. רשב״ם. ועי׳ מהרש״ם בסוכה כד: כא. דלא קאמר ׳לא משמע לה׳. תוס׳ הכל״ש.

פסקי רי״ד

ועל הקרן של פרה וכו׳ בשלמא יד עבד אי אפשר למקצייה אלא קרן של פרה נקצייה וליתביה (וניכתביה ניהלי״) [לה] אמר קרא וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר כתיבה קציצה ונתינה: ר׳ יוסי הגלילי אומר וכו׳ מ״ט דר׳ יוסי הגלילי דתניא ספר אין לי אלא ספר מניין לרבות כל דבר ת״ל וכתב מ״מ א״כ מה ת״ל ספר מה ספר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל אף כל שאין בו רוח חיים ואינו אוכל. פי׳ אונתן בידה קסמיך דה״ל כלל ופרט ו) ורבנן אי כתב בספר כדקאמרת השתא דכתיב ספר לספירת דברים בעלמא הוא דאתא פי׳ אי כתב בספר הוה משמע יכתוב בקלף ומצית למימר דכי נמי מרבית מוכתב לה דומיא דקלף הוא דדבי השתא דכתב ספר אין זה אלא וכתב ספר כריתות ספירת דברי כריתות על כל מה דבעי לכתוב וקי״ל יחיד ורבים הלכה כרבים: **מתני׳** אין כותבין במחובר לקרקע כתבו על המחובר פוסל עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש ר׳ יהודה בן בתירא אומר אין כותבין המחובר לקרקע משום דבעי׳ וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיב׳ ונתינה יצא מחובר שמחוסר קציצה והילכך אי כתביה במחובר פסול הוא. כתבו על המחובר וכו׳ ופריך והאמרת אין כותבין וכו׳ פי׳ דמשמע שהמחובר פסול והדר מכשיר ליה אמר רב יהודה אמר שמואל והוא ששייר מקום התורף וכן אמר רב הושעיא והוא ששייר מקום התורף וכן אמר רבה בר בר חנה והוא ששייר מקום התורף ור׳ אלעזר היא דאמר עדי מסירה כרתי וה״ק אין כותבין תופס גזירה שמא יכתוב תורף כתבו לתופס ותלשו וכתבו לתורף ונתנו לה כשר ורבי מאיר היא דאמר עדי חתימה כרתי אמר רב יהודה אמר שמואל והוא ששייר מקום התורף וכן אמר ר׳ אלעזר א״ר אושעיא והוא ששייר מקום התורף וכן אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן והוא ששייר מקום התורף ור׳ אלעזר היא דאמר עדי מסירה כרתי וה״ק אין כותבין תופס שמא יכתוב תורף כתבו לתופס ותלשו וכתבו לתורף ונתנו לה כשר וריש לקיש אמר חתמו שנינו ורבי מאיר היא דאמר עדי חתימה כרתי והכי קאמר אין כותבין תורף גזירה שמא יחתום כתבו לתורף תלשו חתמו ונתנו לה כשר חרם של עציץ נקוב כשר דשקיל ליה ויהיב ליה ניהלה על עלה של עציץ נקוב אביי אמר כשר ורבא אמר פסול אביי אמר כשר דשקיל

מסורת הש״ס

ו) עירובין טו: סוכה כד:, ב) קדושין ה., ג) [סוכה כד: וש״נ], ד) יומא יג. קדושין ה. וש״נ לקמן פג:, ה) לעיל ג.; ו) לעיל דף ד, ז) [עי׳ לקמן כב. תוס׳ ד״ה לא עכ״ל], ח) [לקמן כג.], ט) [לעיל ט: וש״נ], י) [לקמן כג. כו. כו: קדושין מח. כתובות לד. בבא בתרא קנ.], יא) דברים כד, יב) [דברים כד], יג) [לקמן כב.], יד) [שם], טו) [דברים כד], טו) [שיך לעיל במשנה יט.], יז) [לקמן פז.], יח) [קדושין ה.], יט) [קדושין ג.:], כ) [עי׳ תוס׳ עירובין טו: ד״ה בכתיבה ותוס׳ מ״ק ח. ד״ה נפקא ותוס׳ מגילה כ. ותוס׳ סנהדרין לד: ד״ה דכתיב ותוס׳ זבחים קיז. ד״ה והתורה ותוס׳ כריתות טו. ד״ה עכומות], כא) [עי׳ תוס׳ עירובין טו: ד״ה ע״מ ותוס׳ סוכה כד: ד״ה ע״מ],

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ: דברים כד א

גליון הש״ם

גמ׳ מי שאינו מחוסר. כעין זה מולין דף קלה ע״ב: **שם** ורבנן **אי כתיב בספר.** עי׳ סוטה דף טז ע״ב: **שם** כתבו על חרם של עציץ נקוב. עי׳ לעיל דף ז ע״ב תוד״ה עליץ נקוב:

מוסף רש״י

ספר. וכתב לה ספר כריתות, ספר משמע קלף כדכתיב (ירמיה לו) ומני כותב על הספר בדיו, והדר קרי ליה מגילה, כדכתיב אחרי שרף המלך את המגילה (ערובין טו:). **מגיץ לרבות כל דבר.** לכותבו עליו כגון לוח עץ ועלה זית (סוכה כד:). **וכתב לה מכל מקום.** דמלי למיכתב ונתן ביהה ספר כריתות (שם). **אי כתיב בספר.** לי הוה כתב וכתב לה ספר כריתות בספר, כדקאמרת. דהתי ספר קלף הוא (שם). **השתא דכתיב ספר.** אין זה קלף ואין הכתוב מדבר שיהא נכתב עליו, אלא דברי הגמ קרוי ספר, ספירת דברים, כריתות דברים שיהו כותבין ומפרידין ביניהם (שם) והכי משמע וכתב לה דברי כריתות, אבל לא קבע לו מקום לכותבו, וממילא משמע בכל מקום שירצה יכתבנו (ערובין טו:). **ורבנן האי וכתב מאי עבדי ליה.** היון דספר לאו קלף הוא, הא׳ וכתב לה לא אצטריך לרבות כל דבר, דמהיכא מיתי לך לייחד דבר לכתיבתו דאצטריך לאמעינן שכל דבר כשר לך (סוכה כד:) ולמה ליה למכתב וכתב לרבות כל דבר, לכתוב ונתן לה ספר כריתות (ערובין טו:). **ואינה מתגרשת בכסף.** ליתן לה כסף לשם גירושין ולומר הרי את מגורשת בו כדרך שנתן בקדושין ואמר הרי את מקודשת בו (סוכה כד: וכעי״ז ערובין שם). **אקיש יציאה להווייה.** ולאה מציתו והלכה והיתה לאחר מאחר (שם) היינו קדושין (ערובין טו:).

המשך בעמוד הבא.

טו) על עלה של זית. דוקא עלה של זית וכיולא בו דמתקייס כדתניא בתוספתא [פ״ב ה״ה] על עלה של זית וחרוב ולענת וכל דבר שהוא של קיימא כשר אבל עלה של כרישין ובצלים ועלה ורדים ועלה ירקות וכל דבר שאינו של קיימא פסול: **יצא** זה שמחוסר כתיבה קציצה כו׳.

לא אפשר למקצייה אלא קרן של פרה ליקצייה וליתביה לה אמר קרא [1]וכתב ונתן לה [ס] [א]מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר כתיבה קציצה ונתינה: רבי יוסי הגלילי אומר וכו׳: מ״ט דרבי יוסי הגלילי [ב]דתניא ספר אין לי אלא ספר מנין לרבות כל דבר ת״ל וכתב לה מכל מקום אם כן מה ת״ל ספר מה ספר דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל אף כל דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל [ס] ורבנן אי כתיב בספר מאי עבדי ליה [ג]בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף ס״ד אמינא [ג]אקיש יציאה להוייה מה הוייה בכסף אף יציאה נמי בכסף קמ״ל ואידך נפקא ליה [1]מספר כריתות [ד]ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה ואידך מיבעי ליה [ד]דבר הכורת בינו לבינה [ד]כדתניא [ד]הרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות עד שלשים יום הרי זה כריתות ואידך מכרת כריתות ואידך כרת כריתות לא דרשי: **מתני׳** [ה]אין כותבין במחובר לקרקע כתבו במחובר תלשו וחתמו ונתנו לה כשר [ו]רבי יהודה פוסל עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש ר׳ יהודה בן בתירא אומר אין כותבין [ז]לא על הנייר המחוק ולא על הדיפתרא מפני שהוא יכול להזדייף וחכמים [ח]מכשירין: **גמ׳** כתבו על המחובר והאמרת רישא אין כותבין אמר רב יהודה אמר שמואל והוא ששייר מקום התורף וכן אמר ר׳ אלעזר א״ר אושעיא והוא ששייר מקום התורף וכן [ט]אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן והוא ששייר מקום התורף ור׳ אלעזר היא [י]דאמר עדי מסירה כרתי וה״ק אין כותבין טופס שמא יכתוב תורף כתבו לטופס ותלשו כתבו לתורף ונתנו לה כשר וריש לקיש אמר חתמו שנינו ורבי מאיר היא [י]דאמר עדי חתימה כרתי [יא]והכי קאמר [יא]אין כותבין תורף גזירה שמא יחתום כתבו לתורף תלשו חתמו ונתנו לה כשר [יב]כתבו על חרם של עציץ נקוב כשר דשקיל ליה ויהיב ליה ניהלה על עלה של עציץ נקוב אביי אמר כשר ורבא אמר [יג]פסול אביי אמר כשר דשקיל

לא אפשר למקצייה. דשייך במלות ואינו רשאי לחבל בו ואם חבל בו יוצא לחירות בראשי אברים אלמא אינו רשאי לחבל בו: **ספר.** משמע קלף: **וכתב לה מכל מקום.** מדלא כתב ונתן ספר כריתות בידה: **אי כתב בספר.** משמע יכתוב בקלף ומצית למימר דכי רבי מוכתב לה דומיא דקלף הוא דדבי: **השתא דכתיב ספר.** אין זו אלא וכתב ספירת דברי כריתות ועל כל מה דבעי לכתוב: **וכתב לה מאי עבדי ליה.** לדידהו לא איצטריך לרבות כל דבר שהרי לא קבע הכתוב דבר לכתיבתו ומונתן ספר כריתות שמעינן: **ואינה מתגרשת בכסף.** אם אמר לה הילך פרוטה והתגרשי לי בה: **אקיש יציאה להוייה.** דכתיב ויצאה והיתה לאיש אחר [יא]: **הוייה.** קידושין שמהוה בהן עצמה לבעל: **מספר כריתות.** מדסמך כריתות לספר: **דבר הכורת.** שלא יהא בו תנאי המקשרן יחד אלא תנאי הכורת ומבדיל ביניהם: **בינו לבינה.** אין זה כריתות. שהרי כל ימיה קשורה בו: **מכרת כריתות.** דמלי למיכתב ספר כרת: **מתני׳ אין כותבין במחובר.** דכתיב [יב] וכתב ונתן שאינו מחוסר קציצה: **לא כתב על המחובר כו׳.** בגמ׳ פריך הא אמרת אין כותבין: **נייר המחוק.** יכול לחזור ולמוחקו עד העדים ולכותבו ויעביר תנאי שהיה בו ולא מוכחא מילתא דהא עדים נמי על המחק חתומים. וכן דיפתרא אין מחק שלו ניכר ובגמ׳ [יג] מפרש מאי דיפתרא: **וחכמים מכשירין.** בגמ׳ [יד] מפרש לה: **גמ׳ והוא ששייר.** סיפא דקתני כשר והוא ששייר מקום התורף וכתבו לאחר תלישה: **פוסל.** גלוין של שטר מקום האיש והאשה והזמן: **ור׳ אלעזר היא.** מתני׳ דבעי כתיבה בתלוש דדרים וכתב דקרא [טו] אלמא הגמ ולא אחתימת עדים רבי אלעזר היא דאמר אחתימת הגמ אינה מן התורה אלא מפני תיקון העולם הילכך וכתב דקרא אכתב הגמ קאי: **חתמו שנינו.** בסיפא דמתני׳ תלשו חתמו ונתנו לה כשר ואע״פ שנכתב כולו במחובר דכי כתיב וכתב דקרא אחתימת עדים שהיא עיקר ור׳ מאיר היא: **דשקיל ליה.** לכוליה עצין ואין כאן מחוסר קציצה ואין לחוש שמא יסבר החרם ויתן לה החתיכה והויא ליה קציצה דלא מפסיד ליה לעצין: דשקיל

לא אפשר למקצייה. דשייך במלות ואינו רשאי לחבל בו ואם חבל בו יוצא לחירות בראשי אברים אלמא אינו רשאי לחבל בו: **ספר.** משמע קלף: **וכתב לה מכל מקום.** מדלא כתב ונתן ספר כריתות בידה: **אי כתב בספר.** משמע יכתוב בקלף ומצית למימר דכי רבי מוכתב לה דומיא דקלף הוא דדבי: **השתא דכתיב ספר.** אין זו אלא וכתב ספירת דברי כריתות ועל כל מה דבעי לכתוב: **וכתב לה מאי עבדי ליה.** לדידהו לא איצטריך לרבות כל דבר שהרי לא קבע הכתוב דבר לכתיבתו ומונתן ספר כריתות שמעינן: **ואינה מתגרשת בכסף.** אם אמר לה הילך פרוטה והתגרשי לי בה: **אקיש יציאה להוייה.** דכתיב ויצאה והיתה לאיש אחר [יא]: **הוייה.** קידושין שמהוה בהן עצמה לבעל: **מספר כריתות.** מדסמך כריתות לספר: **דבר הכורת.** שלא יהא בו תנאי המקשרן יחד אלא תנאי הכורת ומבדיל ביניהם: **בינו לבינה.** אין זה כריתות. שהרי כל ימיה קשורה בו: **מכרת כריתות.** דמלי למיכתב ספר כרת: **מתני׳ אין כותבין במחובר.** דכתיב [יב] וכתב ונתן שאינו מחוסר קציצה: **לא כתב על המחובר כו׳.** בגמ׳ פריך הא אמרת אין כותבין: **נייר המחוק.** יכול לחזור ולמוחקו עד העדים ולכותבו ויעביר תנאי שהיה בו ולא מוכחא מילתא דהא עדים נמי על המחק חתומים. וכן דיפתרא אין מחק שלו ניכר ובגמ׳ [יג] מפרש מאי דיפתרא: **וחכמים מכשירין.** בגמ׳ [יד] מפרש לה: **גמ׳ והוא ששייר.** סיפא דקתני כשר והוא ששייר מקום התורף וכתבו לאחר תלישה: **פוסל.** גלוין של שטר מקום האיש והאשה והזמן: **ור׳ אלעזר היא.** מתני׳ דבעי כתיבה בתלוש דדרים וכתב דקרא [טו] אלמא הגמ ולא אחתימת עדים רבי אלעזר היא דאמר אחתימת הגמ אינה מן התורה אלא מפני תיקון העולם הילכך וכתב דקרא אכתב הגמ קאי: **חתמו שנינו.** בסיפא דמתני׳ תלשו חתמו ונתנו לה כשר ואע״פ שנכתב כולו במחובר דכי כתיב וכתב דקרא אחתימת עדים שהיא עיקר ור׳ מאיר היא: **דשקיל ליה.** לכוליה עצין ואין כאן מחוסר קציצה ואין לחוש שמא יסבר החרם ויתן לה החתיכה והויא ליה קציצה דלא מפסיד ליה לעצין: דשקיל

דכתיב ספר. לספירת דברים הוא דאתא פי׳ אי כתב בספר הוה משמע יכתוב בקלף ומצית למימר דכי נמי מרבית מוכתב לה דומיא דקלף הוא דדבי השתא דכתב ספר אין זה אלא וכתב ספר כריתות ספירת דברי כריתות על כל מה דבעי לכתוב וקי״ל יחיד ורבים הלכה כרבים: **מתני׳** אין כותבין במחובר לקרקע כתבו על המחובר פוסל עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש ר׳ יהודה בן בתירא אומר אין כותבין המחובר לקרקע משום דבעי׳ וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיב׳ ונתינה יצא מחובר שמחוסר קציצה והילכך אי כתביה במחובר פסול הוא. כתבו על המחובר וכו׳ ופריך והאמרת אין כותבין וכו׳ פי׳ דמשמע שהמחובר פסול והדר מכשיר ליה אמר רב יהודה אמר שמואל והוא ששייר מקום התורף וכן אמר רב הושעיא והוא ששייר מקום התורף וכן אמר רבה בר בר חנה והוא ששייר מקום התורף ור׳ אלעזר היא דאמר עדי מסירה כרתי וה״ק אין כותבין תופס גזירה שמא יכתוב תורף כתבו לתופס ותלשו וכתבו לתורף ונתנו לה כשר פי׳ ר׳ אלעזר סבר עידי מסירה כרתי והם הם העיקר שמוסר בפניהם הגט ועידי חתימה בלא עידי מסירה לא יועילו כלום שיתן לה גט חתום בלא עידי מסירה והיכא דאיכא עידי מסירה אע״ג דליכא עידי חתימה כשר שהעיקר עידי מסירה הן והכריתות נגמר עליהם וקרא דכתיב וכתב לה ספר כריתות לאו על חתימת העדים קאמר אלא על כתב הגט וגופו של גט הוא שמו ושמה שם עירו ושם עירה והזמן והרי את מותרת לכל אדם יקרא תורף והשאר תופס וה״ק אין כותבין התופס במחובר גזירה שמא יכתוב גם התורף הילכך אסרו חכמים לכתוב התופס במחובר לכתחילה ואם כתבו לתופס על המחובר ותלשו ואח״כ סיימו וכתב התורף בתלוש כשר והאי דקתני חתמו לאו דוקא חתימת עדים אלא כמו סיימו שסיים (חתמו שדייף) התורף בתלוש ור׳ יהודה פוסל עד שתהא כתיבתו של תופס וסיימו של תורף בתלוש דגזר תופס אטו תורף ופסל אפילו בדיעבד: ור״ל אמר חתמו שנינו ור״מ (אמר) היא דאמר עידי חתימה כרתי וה״ק אין כותבין תורף גזירה

ו) תוי׳ ל״ל דהו״ל כלל ופרט וכלל ורבנן וכו׳. ועי׳ בתוס׳ ד״ה תלמוד לומר:

מה ספר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל אף כל שאין בו רוח חיים ואינו אוכל. פי׳ אונתן בידה קסמיך דה״ל כלל ופרט ו) ורבנן אי כתב בספר כדקאמרת השתא דכתיב ספר לספירת דברים בעלמא הוא דאתא פי׳ אי כתב בספר הוה משמע יכתוב בקלף ומצית למימר דכי נמי מרבית מוכתב לה דומיא דקלף הוא דדבי השתא דכתב ספר אין זה אלא וכתב ספר כריתות ספירת דברי כריתות על כל מה דבעי לכתוב וקי״ל יחיד ורבים הלכה כרבים: **מתני׳** אין כותבין במחובר לקרקע כתבו על המחובר פוסל עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש ר׳ יהודה בן בתירא אומר אין כותבין המחובר לקרקע משום דבעי׳ וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיב׳ ונתינה יצא מחובר שמחוסר קציצה והילכך אי כתביה במחובר פסול הוא. כתבו על המחובר וכו׳ ופריך והאמרת אין כותבין וכו׳ פי׳ דמשמע שהמחובר פסול והדר מכשיר ליה אמר רב יהודה אמר שמואל והוא ששייר מקום התורף וכן אמר רב הושעיא והוא ששייר מקום התורף וכן אמר רבה בר בר חנה והוא ששייר מקום התורף ור׳ אלעזר היא דאמר עדי מסירה כרתי וה״ק אין כותבין תופס גזירה שמא יכתוב תורף כתבו לתופס ותלשו וכתבו לתורף ונתנו לה כשר פי׳ ר׳ אלעזר סבר עידי מסירה כרתי והם הם העיקר שמוסר בפניהם הגט ועידי חתימה בלא עידי מסירה לא יועילו כלום שיתן לה גט חתום בלא עידי מסירה והיכא דאיכא עידי מסירה אע״ג דליכא עידי חתימה כשר שהעיקר עידי מסירה הן והכריתות נגמר עליהם וקרא דכתיב וכתב לה ספר כריתות לאו על חתימת העדים קאמר אלא על כתב הגט וגופו של גט הוא שמו ושמה שם עירו ושם עירה והזמן והרי את מותרת לכל אדם יקרא תורף והשאר תופס וה״ק אין כותבין התופס במחובר גזירה שמא יכתוב גם התורף הילכך אסרו חכמים לכתוב התופס במחובר לכתחילה ואם כתבו לתופס על המחובר ותלשו ואח״כ סיימו וכתב התורף בתלוש כשר והאי דקתני חתמו לאו דוקא חתימת עדים אלא כמו סיימו שסיים (חתמו שדייף) התורף בתלוש ור׳ יהודה פוסל עד שתהא כתיבתו של תופס וסיימו של תורף בתלוש דגזר תופס אטו תורף ופסל אפילו בדיעבד: ור״ל אמר חתמו שנינו ור״מ (אמר) היא דאמר עידי חתימה כרתי וה״ק אין כותבין תורף גזירה